

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P.J. - C.** bývajúceho v P., živnostníka s miestom podnikania J. P., zastúpeného JUDr. J. G., advokátom so sídlom v P., proti žalovanému **Mestu Prešov**, zastúpenému JUDr. A. N., advokátom so sídlom v P., **o odstránenie stavieb**, vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 77/2011 a na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 10 C 99/2005, o vylúčení sudkýň Krajského súdu v Prešove JUDr. E. Š., JUDr. A. I., JUDr. G. K., PhD., členiek senátu 3 Co, takto

r o z h o d o l :

Sudkyne Krajského súdu v Prešove JUDr. E. Š., JUDr. A. I. a JUDr. G. K., PhD. **n i e sú v y l ú č e n é** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 77/2011 (vec Okresného súdu Prešov sp. zn. 10 C 99/2005).

O d ô v o d n e n i e

Predsedníčka senátu Krajského súdu v Prešove JUDr. E. Š. v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 77/2011 predložila vec na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu námietky zaujatosti uplatnenej žalobcom voči členom odvolacieho senátu 3 Co.

V námietke zaujatosti z 15. júla 2011 (čl. 173 - čl. 199 spisu) žalobca uviedol, že vznáša námietku zaujatosti voči členom senátu, ktorí majú podľa rozvrhu práce vec prejednať a rozhodnúť z dôvodu pochybnosti o ich nezaujatosti vzhľadom na to, že v období od 9. septembra 2009 do 19. mája 2010 uvedený senát rozhodoval vo veciach, kde bol žalobca účastníkom konania, pričom Ústavný súd Slovenskej republiky v týchto konaniach

zistil porušenie základných práv žalobcu odvolacím súdom podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru (práva na spravodlivé súdne konanie) a preto jeho rozhodnutia zrušil (viď Nález Ústavného o súde Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 303/2010 z 25. novembra 2010 vo veci sp.zn. 3 NcC X./2010; Nález Ústavného o súde Slovenskej republiky sp.zn. III. ÚS 465/2010 z 5. apríla 2011 vo veci sp.zn. 3 Co 32/2010; Nález Ústavného o súde Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 403/2010 z 3. marca 2010 vo veci sp.zn. 3 Co 85/2009). Žalobca preto vyslovil odôvodnenú objektívnu obavu o nestrannom rozhodovaní senátu 3 Co Krajského súdu v Prešove, ktorý porušuje jeho základné práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé súdne konanie) a nerozhoduje v súlade so zákonom.

JUDr. E. Š., predsedníčka senátu 3 Co, k vznesenej námietke uviedla, že nemá žiaden vzťah k účastníkom konania, k ich zástupcom ani k veci a preto sa necíti byť zaujatá.

JUDr. A. I. a JUDr. G. K. PhD., členky senátu 3 Co, k vznesenej námietke zhodne uviedli, že účastníkov konania nepoznajú, sú bez pomeru k veci a preto sa necítia byť zaujaté.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť uvedenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 O.s.p.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje

spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadvŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1/ k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),

2/k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],

3/k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu a to vtedy, ak sudca rozhodoval vec na súde nižšieho stupňa, a naopak (§ 14 ods. 2 O.s.p.). V prejednávanom veci o takýto prípad nejde.

Námietka žalobcu vzhľadom na nižšie uvádzanú judikatúru predstavuje výnimku z ustanovenia § 14 ods. 3 O.s.p., vzťahujúcu sa na dôvody vylúčenia založené v postupe súdu o prejednávanej veci, alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Sudca sa má objektívne javiť v očiach strán, že je nestranný, a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti ("justice must not only be done, it must also be seen to be done"). Právo na nestranného sudcu je súčasťou práva na spravodlivý proces, ktorý je zaručený nielen ústavou, ale aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Z toho vyplýva, že pri posudzovaní otázok nestrannosti treba v každom prípade zohľadniť judikatúru Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.

K tomu možno citovať napríklad z rozhodnutia Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 47/05: "Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom **postupoval nezáujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne** posúdil všetky skutočnosti **závažné** pre rozhodovanie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým **účastníkom konania rovnaké príležitosti** pre uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (III. ÚS 71/97). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Nestrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci."

Z tohto judikátu, ktorý je súhrnom stabilizovanej judikatúry aj Európskeho súdu pre ľudské práva, vyplýva najmä to, že objektívna nestrannosť sa nikdy neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade teda platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán.

Ani Občiansky súdny poriadok nemôže obísť tieto zásadné rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, a preto treba trvať na tom, aby sa analyzovaná situácia uvádzaná žalobcom posudzovala so zreteľom na citované

judikatúru, z ktorej vychádza i Najvyšší súd Slovenskej republiky (napr. sp.zn. Nc 72/03): Pokiaľ sa sudcovi výnimočne, napriek uvedeným požiadavkám nepodarí predísť vzniku situácie, v ktorej jedna procesná strana prezentuje svoje pochybnosti o jeho nezaujatosti a vyvodzuje ich preukázateľným spôsobom zo skutočností vyvolaných samotným sudcom tým, že mu v prejednávanej veci opakovane vadným jednostranným procesným postupom znemožnil realizáciu niektorého zákonného procesného práva a v dôsledku toho tiež porušil povinnosť zabezpečiť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv, treba tieto pochybnosti považovať za závažné a priznať im význam aj bez priameho preukázania existencie pomeru sudcu k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom.

Vychádzajúc z dôvodov nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 303/2010 z 25. novembra 2010 vo veci sp.zn. 3 NcC 2/2010 a sp.zn. IV. ÚS 403/2010 z 3. marca 2010 vo veci sp.zn. 3 Co 85/2009 možno zistiť, že porušenie práva žalobcu na spravodlivý proces vyplýva z nenaplnenia ústavných požiadaviek riadneho a presvedčivého odôvodnenia vydaných rozhodnutí (v konaní sp.zn. III. ÚS 465/2010 ústavný súd napríklad vyčíta odvolaciemu súdu, že „nepoužil relevantnú právnu normu a svoje rozhodnutie nezdôvodnil ústavne konformným spôsobom“; v konaní sp.zn. IV. ÚS 303/2010 ústavný súd vyčíta odvolaciemu súdu, že nedal „uspokojivú odpoveď na kľúčovú otázku“ sťažovateľa, či medzi právnou zástupkyňou žalovaného 2/ a zákonnou sudkyňou existuje taký vzťah, ktorý by objektívne mohol spochybňovať jej nestrannosť; v konaní sp.zn. IV. ÚS 403/2010 ústavný súd vyčíta odvolaciemu súdu, že ním vydaný rozsudok nemožno z hľadiska „požiadaviek riadneho a presvedčivého odôvodnenia“ vrátane povinnosti vyrovnáť sa s námietkami účastníka konania, z ústavného hľadiska akceptovať).

Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky neprináleží polemizovať s prijatými závermi ústavného súdu, je však potrebné uviesť, že v daných prípadoch nešlo o prípad svojvôle, či arbitrárnosti, kedy chýba akékoľvek zdôvodnenie (odôvodnenie) rozhodnutia, resp. zdôvodnenie stojí mimo akýchkoľvek právnych medzí a logických skutkových úvah. Naproti tomu nemožno prehliadnuť skutočnosť, že v relatívne krátkom časovom úseku (v priebehu jedného roka) postupom senátu 3 Co došlo k opakovanému porušeniu žalobcových práv na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, založených nerešpektovaním práva

žalobcu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplývajúce zo zákonných požiadaviek v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. najmä z hľadiska dostatočnosti a relevantnosti uvádzaných argumentov (dôvodov). V inštančnom súdnom prieskume nemožno vylúčiť ani prípady, kedy sa písomným odôvodnením nepodarí vystihnúť požadované právne a skutkové špecifiká prejednávanej veci z hľadiska jej zložitosti. Na nápravu takýchto pochybení prioritne slúžia riadne i mimoriadne opravné prostriedky. Z vyššie uvedeného sa však jednoznačne nejaví, aby konajúci senát zámerne viedol (opakovane) konanie spôsobom, ktorým by chcel vedome a cielene porušovať základné práva žalobcu do miery, ktorá by ho z objektívneho hľadiska stavala mimo ústavné kritérium jeho nestrannosti (obdobne Najvyšší súd Slovenskej republiky sp.zn. 7 Nc 34/2011).

So zreteľom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol, že sudkyne Krajského súdu v Prešove JUDr. E. Š., JUDr. A. I. a JUDr. G. K., PhD. **n i e s ú v y l ú č e n é** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 77/2011 (vec Okresného súdu Prešov sp. zn. 10 C 99/2005).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. augusta 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á , v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta

